

3. Горник В.Г. Інвестиційна стратегія реструктуризації промислового виробництва / Горник В.Г. // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2004. – № 2. – С. 40 – 46.

4. Л. Яковенко. Теоретические аспекты промышленной политики / Л. Яковенко // Экономика Украины. – 2005. – №10. – С. 44-50.

5. Тарасенко Ю.Г. Промислова політика як необхідна передумова розвитку регіонів України / Тарасенко Ю.Г.// Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11. – С.15-17.

6. Романова А.О. Формирование и механизмы реализации государственной промышленной политики на региональном уровне / Романова А.О. – Орел: Изд-во ОРАГС, 2007. – 174 с.

7. Офіційний сайт Міністерства промислової політики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [http:// industry.kmu.gov.ua](http://industry.kmu.gov.ua)

Кириченко С.О.

ст. викладач НТУУ «КПІ»

Корінна Н.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано стан розвитку малого бізнесу в Україні, визначено основні причини гальмування його розвитку, ознаки, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості країн, а також значущість малого бізнесу у подоланні «тінізації» економіки.

In the article development of small business status is analysed in Ukraine, certainly principal reasons of braking of his development, signs which substantially distinguish it from the enterprise of most countries, and also meaningfulness of small business, in overcome «shadowing» of economy.

Ключові слова: мале підприємництво, світовий досвід, «тіньова» економіка.

Вступ. Актуальність даної теми визначена в першу чергу об'єктивно важливою роллю малого підприємництва у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні. Мале підприємництво – це істотна складова ринкового господарства, невід'ємний елемент конкурентного механізму. Мале підприємництво дає ринковій економіці гнучкість, мобілізує фінансові і виробничі ресурси населення, несе в собі могутній антимонопольний потенціал, слугує серйозним фактором структурної перебудови і забезпечення проривів науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості та інші соціальні проблеми ринкового господарства. Ось чому становлення та розвиток малого підприємництва (звичайно, в єдності з великим) являє собою стратегічну задачу реформаційної економічної політики. Проблеми малого підприємництва досліджують сучасні вітчизняні науковці, зокрема В. Бодров, З. Варналій, Л. Воротіна, В. Грушко, М. Дем'яненко, А. Кисельов, Т. Ковальчук, М. Крупка, О. Кужель, І. Кузнецова, І. Михасюк, А. Пересада, А. Поддєрьогін, М. Савлук, А. Чухно.

Постановка задачі. Метою даного дослідження є визначення проблем розвитку малого бізнесу в Україні та методів подолання визначених проблем.

Результати дослідження. Світовий досвід і практика господарювання показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється є малий бізнес.

Набутий власний досвід, позитивні результати розвитку малого і середнього підприємництва в країнах, які пройшли етап реформування економічних систем, свідчать про те, що мале підприємництво є одним із засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами і послугами. А малі підприємства, за певних умов і при підтримці з боку держави – тендеційно інноваційні, гнучкі і витратоефективні, мають підприємницький досвід і достатній професійний рівень.

Досвід промислово розвинутих країн, таких, як США, Італія, Японія, Великобританія, Німеччина, Франція, економіці яких належить значне, а за низкою показників і провідне місце в світі, ілюструє важливу роль малого та середнього бізнесу. На частку останнього в цих країнах припадає до 90-95% усіх підприємств, 50-60% виробництва валового національного продукту, він виступає роботодавцем для більш ніж 50% працездатного населення.

Для порівняння нижче наведено таблицю основних показників розвитку малих підприємств в Україні за 2000-2008 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники розвитку малих підприємств

	Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Кількість зайнятих працівників на малих підприємствах, тис. осіб	Частка найманих працівників на малих підприємствах у загальній кількості	Частка малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції, робіт, послуг
2000	44	1730,4	15,1	8,1
2001	48	1818,7	17,1	7,1
2002	53	1932,1	18,9	6,7
2003	57	2052,2	20,9	6,6
2004	60	1978,8	20,2	5,3
2005	63	1890,4	19,6	5,5
2006	72	2232,3	23,5	18,8
2007	76	2231,5	23,7	18,1
2008	72	2237,4	24,3	16,3

Головними причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні є:

– важкий тягар оподаткування, що примушує багатьох суб'єктів малого підприємництва збачити в тіньову економіку;

– відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу, як і підприємництва в цілому. Недостатньо врегульовані відносини суб'єктів підприємницької діяльності з органами влади і управління, відсутній законодавчий механізм державної фінансової підтримки малого підприємництва;

– обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових ресурсів. Багато малих підприємств не розпочали свою діяльність через відсутність достатньої суми стартового капіталу, власних виробничих площ та устаткування;

– недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення, недосконалість системи навчання та перепідготовки кадрів для підприємницької діяльності тощо.

Разом з тим, малий бізнес має певні риси, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості зарубіжних країн, а саме:

– низький рівень технічної озброєності при значному інноваційному потенціалі;

– низький управлінський рівень, бракує знань, досвіду та культури ринкових відносин;

– прагнення до максимальної самостійності (більшість зарубіжних малих підприємств працює за умов франчайзинга, субпідряду тощо);

– поєднання в межах одного малого підприємства декількох видів діяльності, неможливість в більшості випадків орієнтуватися на однопродуктову модель розвитку;

– відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктура підтримки малого підприємництва;

– відсутність повної і вірогідної інформації про стан та кон'юнктуру ринку, низький рівень консультаційних послуг та спеціальних освітніх програм;

– практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки;

– недовіра західних партнерів та негативне психологічне ставлення населення до підприємців.

Крім того, слід зазначити, що стан товарного ринку в Україні, на якому діють суб'єкти малого підприємництва, суттєво відрізняється від економічно розвинутих країн. Розвинутим ринковим відносинам притаманні переважаючий вплив попиту з швидкою реакцією на нього, пріоритет приватної власності, розвинута ринкова інфраструктура, дієвість та усталеність законодавства, фінансова стабільність, доступність засобів виробництва, традиції використання договірних відносин, інформаційна відкритість, офіційно мінімальна криміналізація.

Зовсім інша (якщо не сказати – протилежна) ситуація спостерігається сьогодні в економіці України. В цілому правове, соціально-економічне середовище для малого підприємництва стає, на жаль, дедалі несприятливішим. Крім того, відбувається активний процес концентрації капіталу з одночасним

встановленням фінансового і управлінського контролю за самостійними підприємствами з боку великих компаній й відповідних монопольних угруповань.

Підтримка розвитку малого підприємництва може бути дієвим інструментом «детінізації» економіки.

По-перше, саме через інвестиції у малі та середні підприємства можливі як конверсія «тіньових» капіталів, так і залучення до економічного обороту готівкових заощаджень населення – потенційного ресурсу «тіньових» операцій.

По-друге, розвиток малого та середнього бізнесу може суттєво збільшити пропозицію робочих місць, зменшуючи обсяги «тіньової» зайнятості.

По-третє, він сприятиме розвитку конкурентного середовища та постачальницько-збутової інфраструктури, нерозвиненість яких є важливими чинниками «тінізації» економіки.

Висновки. Підтримка розвитку малого підприємництва є вкрай важливим напрямком державної політики. Адже, саме суб'єкти малого бізнесу, які не вимагають великих стартових інвестицій, мають швидке обертання ресурсів, спроможні при певній підтримці найбільш швидко і економічно доцільно вирішувати проблеми демонополізації, стимулювати розвиток економічної конкуренції, можуть створити багато можливостей для працевлаштування широких верств населення.

Перелік посилань

1. Шпак В.І. Розвиток малого підприємництва в Україні (на прикладі Української видавничо-поліграфічної компанії «Експрес-Об'ява») : наук. вид. – К:МАУП, 2004. – 3-тє вид., стереотип. – 128 с.

2. Біломістний О.М. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні на сучасному етапі розвитку економіки / Біломістний О.М., Савельєва М.О. // Економічний простір – 2008. – №15.

3. <http://agroua.net/economics/documents/category-92/doc-85/>

4. http://www.consumerinfo.org.ua/must_know/situations/detail.php?ID=6172

5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
